

*pt. Świadczenia / głosy / zapisy polskich Ravensbrückzanek. Mniej znana odsłona jednostkowego
i wspólnotowego doświadczania lagru – próba konfrontacji*

Rozprawa dotyczy niewyodrębnianego uprzednio w polskim literaturoznawstwie zbioru świadectw Polek, które w latach 1939-1945 więzione były w niemieckim obozie koncentracyjnym dla kobiet w Ravensbrück (FKL Ravensbrück), głównie z przyczyn politycznych. Celem autorki były prezentacja tego zbioru, poprzez jego opis, analizę i interpretację, a także przybliżenie kobiecego doświadczania lagru, zarówno w aspekcie jednostkowym, jak i wspólnotowym. Kontekst dla świadectw pozostawionych przez Polki stanowiły świadectwa Ravensbrückzanek z innych krajów oraz świadectwa składane przez byłe więźniarki KL Auschwitz-Birkenau. Wiele spośród tych kobiet doświadczyło zarówno lagrów, jak i Zagłady.

O metodologicznym instrumentarium zdecydował badany materiał, czyli świadectwa i biografie kobiet. Sięgając po pojęcia stosowane w trzech dyskursach: lagrowym, zagładowym i feministycznym, autorka korzystała z warsztatu filologicznego i historycznego, niejednokrotnie wykraczając poza te dyscypliny w kierunku psychologii i socjologii. Wymagała tego refleksja nad kobiecym doświadczeniem oraz nad zbiorowością i wspólnotą.

Dysertacja składa się z dziewięciu rozdziałów: wstępnego, określającego tło historyczne dla dalszych rozważań, oraz ośmiu studiów przypadków, ułożonych chronologicznie według dat publikacji omawianych w nich świadectw. Wśród świadectw dominują głosy/zapisy, jedno miało charakter przede wszystkim pozawerbalny (graficzno-malarski).

Główne bohaterki rozprawy łączyła przynależność do inteligencji polskiej, a różniły daty i miejsca urodzenia/zamieszkania, status społeczny ich rodzin, światopogląd i wykształcenie/profesja. Siedem kobiet więzionych było w FKL Ravensbrück długo (od pół roku do pięciu lat), dla jednej doświadczenie Ravensbrück pozostało wtórne – po oświęcimskim. Dwie wysłano do lagru z zasądzonymi wcześniej wyrokami śmierci. Wszystkie przeżyły. Ich różnorodność, ujawniająca się również w przeżywaniu lagru i zapisywaniu tego doświadczenia, umożliwiła przybliżenie szczególnego momentu stawania się kobietą. Autorka pracy doktorskiej zbadała ponadto, w jakim stopniu i w jaki sposób doświadczenie Ravensbrückzanek inspirowało/inspiruje współczesne teksty kultury.

Dopełnieniem dysertacji jest aneks zawierający wykaz topiki ravenbrückkiej, imienny wykaz Ravensbrückzanek, a także wybrane dokumenty archiwalne oraz materiały ilustracyjne.